

SINIFTA ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNİN YÖNETİMİ

Bölümün Amacı

Sınıfta öğrenme-öğretme sürecinin yönetimiyle ilgili temel kavramları, uygun öğrenme-öğretme ortamının oluşturulup sürdürülmesinde etkili öğretmen davranışlarını açıklamaktır.

Öğrenme,

- Bireyin dışında yer alan nesne, olay ve olgularla etkileşimi sonucunda oluşan davranış değişmesidir.
 - Bu süreç, kendiliğinden oluşabildiği gibi planlı olarak da gerçekleşebilir.

- “Okul” denen kurumlarda öğrenme işi **amaçlı ve planlı** olarak yürütülür.
- Öğrencilere **en uygun öğrenme-öğretme ortamları** oluşturulmaya çalışılır.
- Öğrenme ortamı,
 - çocukların coşkuyla ve isteyerek geldiği,
 - kendisini geliştirip gerçekleştirebildiği bir yer olmalıdır.
- Ortam, kendisine özgü yapısı, iklimi, ilişki sistemi olan, sevgi dolu, öğrenciyi saran sıcak bir dünya olarak tasarlanmalıdır.

Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Sorumluluğu

- Öğretme, genel olarak öğrenmenin kolaylaştırılması, öğrenmeye rehberlik edilmesi ve öğrenmeyi sağlamada öğrenene yardımcı olunması sürecidir.
- Öğretmenin temel görevi,
 - öğrencinin bütün çalışmalarını, çabalarını yönlendirerek ona uygun bir öğrenme ortamı oluşturmaktır.

- Dayanışma ve işbirliğinin merkeze alındığı, yapılacak sınıf içi etkinliklerin kararlı bir şekilde sunulduğu, tutarlı davranışların sergilendiği, hoşgörü ve şakanın yerinde kullanıldığı bir sınıfta, her şey planlandığı gibi yürütülür.
- Sınıf içinde sağlanan düzenle öğrencilerin öğrenmeleri arasında yakın bir ilişki vardır. Sınıfta düzen, yanlış davranışa tepki verilmesi, olumlu davranışların pekiştirilmesiyle sağlanır.

- Öğretmen, çok yönlü bir süreç olan öğretme-öğrenme sürecinin, **öğrencinin ilgi, gereksinim ve yetenekleri doğrultusunda**, öğretimin hedeflerini gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesini sağlar.

- Öğretme sürecinde **zaman** önemlidir.
- Ders sürecinin her anının hangi etkinliklerle gerçekleşeceğinin ayrıntılı bir şekilde belirlenmiş olması,
 - bir taraftan öğrenci başarısını artıracak,
 - diğer taraftan da istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasını engelleyecektir.

- **Öğretme-öğrenme sürecinin başarıyla yönetilebilmesi** için, öğretmen aşağıdaki ilkelere dikkat etmelidir:
 - Öğrencilerin derse katılımını sağlamak ve yüreklendirmek,
 - Olumlu ve yapıcı davranmak,
 - Uygulamaları, dersin bütünüyle ilişkilendirmek,
 - Öğrencilere güçlükleri yenmesinde yardımcı olmak,
 - Öğrencilere becerilerini geliştirme konusunda fırsatlar vermek,
 - Öğrencileri motive etmektir.

Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamaları

Öğretmenin,

- programın hedeflerini iyi bilmesi,
- bu hedefleri gerçekleştirecek içeriği iyi düzenlemesi,
- uygun yöntemleri ve öğretim materyallerini belirlemesi,
- değerlendirme yapma konusunda yetkin olması beklenir.

Öğretmenin, öğrencilerin çalışmalarını yönlendirmesi ve onlara uygun bir öğrenme-öğretme ortamını oluşturabilmesi için yapacağı etkinlikler üç basamakta gerçekleşir:

- Öğretimin-Öğrenmenin Planlanması,
- Öğretimin-Öğrenmenin Uygulanması,
- Öğretimin-Öğrenmenin Değerlendirilmesidir.

Öğretimin Planlanması

- Öğretim açısından plan,
 - belirli eğitim amaçlarına ve program hedeflerine ulaşmak için öğretim etkinliklerinden hangilerinin seçileceğini,
 - bunların öğrencilere niçin,
 - nasıl yaptırılacağını,
 - ne gibi yardımcı kaynak ve araçların kullanılacağını,
 - elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini, önceden tasarlayıp kâğıt üzerinde saptamaktır.

- Öğretme sürecinin planlanması, şu yararları sağlar:
 - Öğretmenin kendine güvenmesini sağlar.
 - İçeriğin mantıklı bir sırada sunulmasını kolaylaştırır.
 - Konuya uygun öğretim yöntemlerini seçmeyi kolaylaştırır.
 - Eğitim durumlarını düzenleme ve uygulamayı sağlar.
 - Disiplin sorunlarını önlemeye yardım eder.

- İyi bir planda şunlar yer almalıdır:
 - Öğrenci merkezli ve uygulanabilir etkinliklere yer verir.
 - Çevresel ve bireysel farklılıkları dikkate alır.
 - Esnek bir yapıya sahiptir.
 - Uygun yöntem ve teknikleri içerir.

Öğretmenlerin yapmaları gereken planlar, **ünitelendirilmiş yıllık plan** ve **ders planıdır**.

Ünitelendirilmiş Yıllık Plan:

Öğretim yılı süresince ders vermekle yükümlü olunan sınıflarda, program uyarınca belli ünitelerin ya da konuların hangi aylarda yaklaşık olarak ne kadar zamanda işleneceğini gösteren, duruma göre zümre öğretmenler kurulu veya şube öğretmenler kurulu tarafından ortak hazırlanarak ders yılı başında okul yönetimine verilen çalışma planıdır.

Ders Planı:

- Dersle ilgili eğitim programlarında yer alan ve birbirleriyle ilişkili öğrenci kazanımlarını, işlenecek konu örüntüsünü, konuya ilişkin deney, tartışma soruları, proje ve ödevleri uygulama çalışmalarını, ders araç ve gerecini içine alan birinci derecede sorumlu olduğu zümre öğretmenleriyle şube öğretmenlerinin ortak katkısıyla ders öğretmenlerince önceden hazırlanan plandır.
- İlköğretim 1-5'inci sınıflarında günlük, diğer sınıf ve kurumlarda ise ders planı olarak uygulanır

Öğretimi Uygulama

- Planda belirlenen öğrenme-öğretme etkinliklerinin uygulandığı, dersin işlendiği aşamadır.
- Ders planı örneğinde öğrenme-öğretme etkinlikleri gruplanarak dört aşamada incelenmiştir:
 - **Hazırlık** (dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme),
 - **Sunu** (derse geçiş ve geliştirme),
 - **Uygulama** (bireysel-grupla),
 - **Özetleme.**

- ***Hazırlık (Dikkat Çekme-Güdüleme-Gözden Geçirme).***

Hazırlık çalışmaları diye adlandırılan dikkat çekme, güdüleme ve gözden geçirme etkinlikleri birbirini tamamlayan çalışmalardır.

- ***Sunu (Derse Geçiş ve Geliştirme).***

Bu aşamada bir bakıma dikkat yeniden çekilir.

Derse ilginin canlı tutulması için güdüleme çalışmalarına devam edilmelidir

Derse başlama aşamasında ön koşul öğrenmelerin dikkate alınması gerekir.

Ön koşul öğrenmeler, **bilişsel, duyuşsal ve devinişsel** olmak üzere üç düzeyde gerçekleşir.

- ***Bilişsel Giriş Davranışları:***

Bunlar, bir konunun öğrenilmesini kolaylaştıran ön öğrenmelerdir. Yeni öğrenmeler, eski öğrenilen bilgilerle ilişkilendirilmelidir.

- ***Duyuşsal Giriş Özellikleri:***

Öğrencinin öğrenme konusuna karşı ilgisi, güdülenmişliği, korkusu, kendine güveni, geçirdiği öğrenme yaşantıları, konuya/derse karşı olumlu ya da olumsuz tutum ve tavırlar geliştirmesine neden olabilir.

- ***Devinişsel Özellikler:***

Konuyla ilgili öğretilecek devinişsel (psiko-motor) davranışlar olabilir. Eğer konuyla ilgili yeni hedef davranışların öğrenilebilmesi, devinişsel nitelikteki ön koşul davranışlara bağlıysa bunların önceden iyi belirlenmesinde fayda vardır.

Uygulama

(Bireysel ve Grupla Öğretme Etkinlikleri)

- Uygulama çalışmalarında örnekler verme, araştırma yapma ve sorular sorma önemli etkinliklerdir.
- Uygulama çalışmalarıyla öğrenciye deneyerek eksiklerini ve hatalarını görme, yeteneklerini tanıma ve her şeyden önce cesaretini artırarak özgüven geliştirme fırsatı oluşturulur.

Konunun sunulmasında ve uygulama çalışmalarında bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yer verilmelidir.

Bireysel Öğrenme Etkinlikleri:

- Her öğrencinin kendi yetenekleri çerçevesinde ilerlemesi ve yaratıcı düşüncelerinin geliştirilebilmesi için *bireysel öğrenme* etkinliklerinin işe koşulması gerekir. Bunlar, ödevler, deneyler, problem çözme gibi etkinlikler olabilir.

Grupla Öğrenme Etkinlikleri:

- Her sınıf, sosyal bir gruptur. Öğrenme-öğretme sürecindeki etkinlikler gruba yönelik yapılır. İşbirliğine dayanan öğrenme, proje çalışmaları, gezi, gözlem ve inceleme çalışmaları, grupla öğrenme etkinliklerini oluşturur.

- ***Özetleme***

Konuyla ilgili hedef ve davranışların tekrar gözden geçirilmesine imkân veren bu aşama dersin kapanışı anlamına gelir. Konuyla ilgili temel noktaların vurgulanması, öğrencilerin ders boyunca işlenen konuyu hatırlamalarına ve önemli noktaları not etmelerine yardımcı olur.

Öğretimin Değerlendirilmesi

- Planda belirtilen hedefler doğrultusunda uygulanan öğretim etkinliklerinin öğrenci davranışlarında oluşturduğu değişikliklerin neler olduğunu saptamak amacıyla ölçme ve değerlendirme yapılır.
- Öğretim planında yer alan hedef davranışların, içeriğin, öğretim yöntem ve tekniklerin, materyallerin uygun ve yeterli olup olmadığı konusunda bilgi edinilmesini sağlamaya yöneliktir.

- Öğrencilere yazılı ve sözlü sorular sormak, testler uygulamak, defterlerini incelemek, ev ödevleri vermek, sınıf içindeki derse yönelik tutum ve tavırlarını gözlemek gibi eylemlerdir.
- Öğretimin değerlendirilmesi, her dersin sonunda yapıldığı gibi, ünitelerin bitiminde de yapılır.
- Bu sürede yapılan değerlendirme, biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik bir değerlendirme olmalı, öğrencilere not verilmemelidir.

Sınıfta Etkili Öğrenme-Öğretme Ortamının Oluşturulması

Uygun bir öğrenme ortamının oluşturulmasında öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bazı konular

- *İşinizi ve Öğrencilerinizi Sevin.*
- *Sınıfa Pozitif Enerjiyle Girin.*
- *Derse ve Konuya Odaklanın.*
- *Görsel, İşitsel Araç ve Gereçlerden Yararlanın.*
- *Öğrencilerin Soru Sormasını Teşvik Edin.*
- *Sözel ve Sözel Olmayan İletişimi İyi Kullanın.*
- *Dersi İlginç Hale Getirin.*
- *Sık Olarak Ara Özetlere ve Tekrarlara Yer Verin.*
- *Dersi Sınıfta Gezerek Anlatın.*
- *Tek Rolünüzün Bilgi Aktarmak Olmadığını Unutmayın*

Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Yeni Yaklaşımlar

- Öğrenmede yaratıcı düşünme, düşünmeyi öğrenme, karar verme, sorun çözme gibi kavramlar ön plana çıkmıştır.

- Öğrencinin aktif öğrenme sürecine katılımını temel alan yaklaşımlar ön plana çıkmıştır.
 - İşbirliğine Dayalı Öğrenme
 - Bireyselleştirilmiş Öğrenme
 - Yapısalcı Öğrenme
 - Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğrenme

İşbirliğine Dayalı Öğrenme

- Öğrencilerin ortak amaçlar etrafında işbirliği yaparak birbirlerinin öğrenmesine yardım ettikleri bir öğrenme yaklaşımıdır.
- Grup üyeleri, arkadaşlarının öğrenmesinden sorumludur.
- Her üye, bir taraftan kendini geliştirirken diğer taraftan arkadaşlarının gelişimine yardımcı olmak durumundadır.
- İşbirliğine dayalı öğrenme, grubun ortak amaçlarına sahip olma, her üyeye bireysel sorumluluk verme ve herkese başarı için eşit şans tanıma gibi üç temel öğeye dayanır.

- İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı, öğrenci merkezli olup, aktif öğrenmeyi temel alır.
- Öğretmenin rolü, grup içi ve gruplar arasındaki ilişkileri düzenlemek ve rehberlik etmektir.
- Gruplar oluşmadan önce öğrencilere işi nasıl yapacakları açıklanmalı, bütün öğrencilerin yapılan açıklamaları anlayıp anlamadıklarını kontrol etmek amacıyla sorular sorulmalıdır.
- Öğretmen, grupların heterojen yapıda olmasına dikkat etmelidir.

Bireyselleştirilmiş Öğrenme

- Öğrenciler, bireysel olarak değerlendirilir.
- Bireyselleştirilmiş öğrenmede her öğrenciye çalışma materyalleri verilir ve öğrenci kendi öğrenme gücü ve hızına göre bu materyallerle çalışır.
- Her öğrenci kendi çalışmasından ve kendi öğrenmesinden sorumludur.

Yapısalcı Öğrenme

- Her öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu, öğrenme sürecine aktif katıldığı, keşfedici öğrenme, yaratıcı düşünme ve problem çözme yeteneklerinin geliştirildiği bir yaklaşımdır.
- Bilgiyi kavramsal problemler ve sorular çerçevesinde örgütleyerek öğrencinin yeni bilgileri ön bilgileriyle ilişkilendirmelerine rehberlik etmelidir

- Bir bütün halinde verilen bilgi, daha sonra parçalara bölünerek yapılacak etkinlikler öğrenci merkezli olarak yürütülür.
- Öğretmen, öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları sunmalı, derslerinde yöntem çeşitliliğine giderek öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmalıdır.

Çoklu Zekâ Teorisi

Bu yaklaşıma göre, insanlarda tek bir zekâ yoktur.

- Bireylerde birbirinden farklı sekiz yetenek alanı vardır.
 - *sözel dilsel,*
 - *mantıksal matematiksel,*
 - *görsel uzamsal,*
 - *bedensel kinestetik,*
 - *müziksel ritmik,*
 - *kişiler arası,*
 - *içsel, doğa zekâsıdır.*

- Çoklu zekâ kavramını dikkate alan bir öğretmen, gerek planlama yaparken gerekse öğrenme-öğretme sürecini yönetirken çoklu zekânın sekiz alanıyla ilgili etkinliklere yer vermelidir.